

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра політичних наук

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПОЛІТИЧНА АНТРОПОЛОГІЯ

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)
Освітньо-професійна програма «Політологія»
Спеціальність С2 Політологія
Галузь знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»

Затверджено на засіданні кафедри
політичних наук
Протокол № 06 від 18.11.2025 р.

Завідувач кафедри

Монолатій І.С.

м. Івано-Франківськ – 2025 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Політична антропологія
Викладач (-і)	Матвієнків Світлана Миколаївна
Контактний телефон викладача	+380505833911
Е-mail викладача	svitlana.matviienkiv@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний та заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Вівторок, 15.00-16.00
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>«Політична антропологія» є вибірковою дисципліною зі спеціальності «Політологія» для освітньої програми «Політологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти, яка викладається в 3 семестрі в обсязі 3 кредити ЄСТS. Курс «Політична антропологія» знайомить здобувачів з тим, як політичні інститути, влада та форми соціального контролю проявляються в різних культурах світу. Він дає інструменти для аналізу взаємодії між політичними практиками, ідентичностями та культурними нормами в сучасних і традиційних суспільствах.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p><i>Метою курсу</i> «Політична антропологія» є знайомство студентів з основами дисципліни, а саме механізмів та інститутів влади й соціального контролю у доіндустріальних та посттрадиційних суспільствах. Засвоєння студентами соціобіологічних та культурних основ нерівності та влади, структури влади та еволюції лідерства в традиційних суспільствах, причин виникнення та еволюції державних утворень та усвідомлення ролі політичної антропології для вивчення сучасних процесів модернізації та політичних процесів в посттрадиційних структурах.</p> <p><i>Цілі курсу:</i> розглянути та проаналізувати особливості політичної антропології; навчити студентів розуміти місце і значення політичної антропології в системі політичних наук; спонукати студентів до вироблення навичок осмислення сучасних суспільно-політичних процесів з політико-антропологічних позицій.</p>	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<p>Інтегральна компетентність</p> <p>ІК01. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми дослідницького та/або інноваційного характеру у політичній сфері, що характеризуються невизначеністю умов і вимог, із застосуванням фахових досліджень</p>	
<p style="text-align: center;">Загальні компетентності</p> <p>ЗК05. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК07. Вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.</p>	
<p style="text-align: center;">Спеціальні (фахові, предметні) компетенції</p> <p>СК01. Усвідомлення природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації.</p> <p>СК03. Критичне осмислення проблем та принципів функціонування та закономірностей розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, гендерної політики, світової політики та політики окремих країн та регіонів.</p> <p>СК04. Здатність комплексно аналізувати владу та урядування, політичні системи, інститути та режими, політичні процеси та політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.</p>	
<p style="text-align: center;">Результати навчання</p> <p>РН 02. Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей</p>	

знань.

РН 06. Критично осмислювати принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

лекції	12 год / 4 год
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18 год / 6 год
самостійна робота	60 год / 80 год

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
3	052 Політологія	2	Вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.			
	лекції	заняття	сам. роб.	
Тема 1. Політична антропологія як наука та навчальна дисципліна	2	2	6	
Тема 2. Предмет та історія політичної антропології	2	2	6	
Тема.3. Традиційні суспільства як предмет дослідження політичної антропології	2	2	6	
Тема 4. Соціобіологічні засади нерівності та влади	2	2	7	
Тема 5. Соціокультурні засади нерівності та влади	2	2	7	
Тема 6. Расово-антропологічні характеристики політичного розвитку	2	2	7	
Тема 7. Еволюція дисциплінарного інтересу політичної антропології		2	7	
Тема 8. Влада і лідерство в традиційних соціумах		2	7	
Тема 9. Лідерство в первісному суспільстві		2	7	
	ЗАГ:	12	18	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни

Структура розподілу балів передбачає:

- 1) відповіді на семінарських заняттях – 50 балів;
- 2) написання контрольної письмової роботи – 20 балів;
- 3) виконання індивідуального завдання – створення та представлення графічної презентації з визначеної проблеми політологічного характеру – 20 балів (з них 10 балів – за проект, 10 балів – за представлення).
- 4) написання тематичних тестів – 10 балів.

Загальна кількість – 100 балів.

Оцінка в балах	Оцінка в національній шкалі	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за залік
90-100	відмінно	A	зараховано
80-89	добре	B	
70-79		C	
60-69		D	
50-59	задовільно	E	
26-49	незадовільно (з можливістю повторного)	FX	незараховано

		складання)			
	1-25	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	F		
Вимоги до письмових робіт	<p>Виконання письмової роботи передбачає:</p> <p>1) повторення здобувачами лекційного матеріалу та отриманих знань при підготовці та проведенні семінарських занять, самостійного опрацювання рекомендованої літератури з питань, що виносяться на модульний контроль</p> <p>2) написання письмової контрольної роботи є обов'язковим для виставлення підсумкової оцінки. У випадку, якщо студент не написав контрольну роботу, він вважається таким, що не виконав усіх видів робіт, що передбачаються з даної дисципліни.</p> <p>3) написання письмової роботи передбачає виконання здобувачами в аудиторії індивідуального завдання, що вимагає: виявлення розуміння сутності понять і термінів; вміння структурувати основні принципи та методи дослідження; знання теоретичних засад, завдань, методів.</p> <p>Загальна кількість – 20 балів.</p> <p>Контрольна робота на стаціонарі виконується на передостанньому семінарському занятті. Здобувачі заочної форми повинні здати її в електронному вигляді.</p>				
Семінарські заняття	<p>Відвідування та активна участь студентів у роботі семінарських занять також є обов'язковою умовою успішного складання курсу. Пропонуються наступні форми роботи на семінарських заняттях: виступ, опонування, рецензія, участь у дискусії. На семінарських заняттях оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у виступах, активність при обговоренні питань, відповіді на питання експрес-контролю тощо.</p> <p>Критеріями оцінки при усних відповідях можуть бути: повнота розкриття питання; логіка викладення; впевненість та переконливість, культура мови; використання основної та додаткової літератури (монографій, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо); аналітичність міркування, вміння робити порівняння, висновки.</p> <p>Виступи на семінарських заняттях оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:</p> <ul style="list-style-type: none"> – «відмінно» (90-100 балів) – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і буде відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок; – «добре» (70-89 балів) – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу; – «задовільно» (50-69 балів) – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо 				

	<p>відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;</p> <p>– «незадовільно» (0-49 балів) – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.</p> <p>Усна відповідь може бути доповнена наочними посібниками, зокрема, візуалізованою презентацією (обсягом 10-15 слайдів), зміст та використання якої оцінюється окремо. Вимоги до презентації по індивідуальній (самостійній) роботі; візуалізований характер, гармонійне поєднання зображень та тексту, наявність самостійно підготовлених схем і таблиць; всі елементи презентації мають бути підготовлені студентом самостійно, із дотриманням вимог академічної доброчесності.</p>
<p>Умови допуску до підсумкового контролю</p>	<p>Здобувач допускається до підсумкового контролю за умови повного виконання всіх видів роботи, передбачених програмою навчальної дисципліни. Належне виконання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) змісту питань планів семінарських занять. Для цього необхідно готувати конспекти семінарських занять. Вітається якісна підготовка візуалізованих презентацій для відповідей на семінарські питання. 2) індивідуальної роботи. 3) підсумкової контрольної роботи. <p>Студент (-ка) допускається до підсумкового контролю за умови виконання усіх видів роботи та набору 50 і більше балів.</p>
<p>Підсумковий контроль</p>	<p>Підсумковий контроль рівня знань та успішності студентів передбачає виставлення підсумкової залікової оцінки. При поточному контролі оцінюються: систематичність роботи на практичних заняттях, рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах, активність при обговоренні питань, самостійне опрацювання тем, виконання індивідуальних завдань, контрольних (тестових) робіт.</p> <p>Підсумкова оцінка виставляється студенту в кінці семестру за результатами роботи на практичних заняттях, обговорення дискусійних питань, виконаних індивідуальних проектів та контрольних (тестових) завдань.</p>

7. Політика навчальної дисципліни

Політика курсу полягає у послідовності набуття знань, умінь і навичок у ході лекцій, семінарських занять і самостійної роботи. Курс передбачає роботу в колективі. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності. Презентації та доповіді мають бути авторськими оригінальними.

Академічна доброчесність: Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 25%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних 4 пристроїв). Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету. Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>.

Відвідування занять Відвідування лекцій та семінарських занять для студентів є обов'язковим. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Політика курсу передбачає Perezдачу усіх невиконаних завдань в силу серйозних запізнь на заняття або пропущених пар без поважних причин. За умови відсутності студента (-ки) на лекції чи семінарського заняття, отримання негативної оцінки на семінарських заняттях або ж невчасного виконання індивідуальної роботи визначений день для відпрацювання пропущених аудиторних занять, негативних оцінок та подачі індивідуальних робіт –вівторок, 15.00 год. – 16.00 год.

Неформальна освіта: Можливе зарахування результатів неформальної освіти у відповідності з Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти: [Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника \(Редакція 3\) \(введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.\)](#)

8. Рекомендована література

- Айтов С. Ш. Історична антропологія та дослідження географічних чинників розвитку цивілізацій /Гуманітарний журнал. –Зима – Весна 1–2. 2014. С. 68–74.
- Баландьє Ж. Політична антропологія. Пер. з фр. К.: Альтерпрес, 2002.
- Боряк О. Сучасна культурно-соціальна антропологія: нові тенденції та здобутки /Народна творчість та етнологія. 2013. № 1. С. 85–88.
- Буяк Б. Феномен лідерства в історико-філософській ретроспективі. Гуманітарний вісник. 2015. № 36. С. 238–253.
- Бочаров В.В. Антропологія влади. Хрестоматія з політичної антропології: У 2 т. / Упоряд. і відп. ред. В.В. Бочаров. Т. 1. Влада в антропологічному дискурсі. СПб.: Вид-во С-Петербур. ун-та. 2006.
- Ганьба О. Поняття, ознаки та особливості суб'єктів архаїчних правовідносин первісного родового суспільства//Теорія держави і права. 2018. № 12. С. 253-257
- Ганьба О. Особливості класифікації архаїчних відносин родового суспільства// Правова позиція, № 4 (25), 2019. С. 7-12.
- Головко Б. Методологічні засади культурної антропології / Методологічні проблеми культурної антропології та етнокulturології: зб. наук. пр. К.: Інститут культурології НАМ України, 2011. С. 11.
- Дандекар Дхармеш. Концепції політичного лідерства: філософсько-антропологічні та соціокультурні виміри// ГРАНІ. 2020. Том 23. № 3. С. 73-81
- Денисенко В. М. Політика в контексті антропологічних вимірів. - Вісник НТУУ "КПІ". Політологія. Соціологія. Право: збірник наукових праць. 2013. № 1 (17). С. 34–39.
- Дюркгейм Е. Первісні форми релігійного життя: Тотемна система в Австралії. К.: Юніверс, 2002. 242 с.
- Железко А. Сучасна інтерпретація антропологічної проблематики у різних сферах гуманітарного і природничого знання // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Випуск 16. Серія 9. Сучасні тенденції розвитку мов. К., 2018. С. 83-92
- Кравець А.Ю. Політична антропологія: Монографія. Дніпропетровськ, 2012. 178 с.
- Крадіні М.М. Політична антропологія: Підручник. - 2-е вид., Випр. і доп. М.: Логос. 2004.272 с.
- Левенець Ю. Політична антропологія як парадигма політико-філософської рефлексії / Соціогуманітарні проблеми людини. № 4. 2010. С. 129–142.
- Лушагіна Т.В., Сінько В.В. Діалектика статі в структурі організації влади архаїчного соціуму/ Наукові праці. Політологія. Чорноморський державний університет імені Петра Могили. Миколаїв, 2018. Том 324, № 302. С. 23-26
- Матвієнків С.М. Політична антропологія: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2021. 72 с.
- Матвієнків С.М. Політична антропологія. Хрестоматійні матеріали до курсу. Івано-Франківськ:

Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2021. 78 с.

-Мельник М. В. Антропологічний вимір правової культури українського суспільства /Бюлетень Міністерства юстиції України. 2013. № 7. С. 123–130.

-Мельник В. М. Теоретична конструкція політичної антропології. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. 2016. Вип. 113 (10). С. 348-360.

-Мельник В. М. Три етапи становлення політичної антропології. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2019. Вип. 23. С. 190-195.

-Мельник В. М. Дослідницькі групи та школи політичних антропологів: нова класифікація. Вісник Львів. ун-ту. Серія філософсько-політологічні студії. 2019. Вип. 24. С.171-183.

Світлана Матвієнків, доцент кафедри

політичних наук